EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 12. 6. 2019
COM(2019) 278 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE

Štvrtá správa o pokroku pri znižovaní objemu nesplácaných úverov a ďalšom znižovaní rizík v bankovej únii

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE

Štvrtá správa o pokroku pri znižovaní objemu nesplácaných úverov a ďalšom znižovaní rizík v bankovej únii

ÚVOD

Plnohodnotná banková únia je podstatná na zabezpečenie toho, aby sa hospodárska a menová únia stala odolnejšou voči budúcim nepriaznivým hospodárskym otrasom tým, že umožňuje väčšie cezhraničné rozdelenie rizika. Ako sa uvádza v oznámení „Prehlbovanie európskej hospodárskej a menovej únie: hodnotenie pokroku štyri roky po správe piatich predsedov“, dobudovaním bankovej únie by sa výrazne posilnila dôvera v bankový sektor a celkovo v hospodársku a menovú úniu.

S cieľom umožniť taký pokrok vynaložila únia a jej členské štáty značné úsilie na zníženie rizík. Ako sa uvádza v tejto správe o pokroku, prinieslo to výsledky. V tejto správe o pokroku sa poukazuje na to, že v uplynulých rokoch boli prijaté rozhodné opatrenia na riešenie problému nesplácaných úverov, čo je jedna z kľúčových oblastí pre znižovanie rizika v európskom bankovom sektore. Z viacerých dôvodov vrátane finančnej krízy a na ňu nadväzujúcich recesií, ale tiež neobozretného poskytovania pôžičiek a neprimeraného posudzovania úverovej bonity, mnohí dlžníci (ľudia, ako aj spoločnosti), najmä v štátoch, ktoré postihla dlhá alebo hlboká recesia, čelili neschopnosti splácať svoje úvery a dokonca konkurzu. V dôsledku toho museli mnohé banky riešiť problém hromadenia nesplácaných úverov vo svojich súvahách.

Úsilie vynakladané v uplynulých rokoch a výsledky, ktoré prinieslo (a naďalej bude prinášať), vychádza z komplexného súboru opatrení uvedených v „akčnom pláne riešenia nesplácaných úverov v Európe“ Rady ECOFIN[1], ktorý sa takmer úplne vykonal. Komisia v reakcii na tento akčný plán a nad rámec plánu Rady z roku 2016 predložila v marci 2018 špecializovaný a komplexný balík opatrení s cieľom ďalej znižovať objem nesplácaných úverov. Rada takisto súhlasila s tým, že bude pravidelne posudzovať otázku nesplácaných úverov a dosiahnutý pokrok, a to na základe hodnotenia Komisie. Toto oznámenie je štvrtou správou Komisie o pokroku v uvedenom kontexte. Je preto príspevkom k zasadnutiu Európskej rady v júni, na ktorom sa bude diskutovať o strategickom programe EÚ na roky 2019 – 2024 vrátane hospodárskej a menovej únie.

Podnikli sa dôležité kroky na zníženie existujúceho objemu nesplácaných úverov a na predchádzanie ich opätovnému hromadeniu v budúcnosti. Aj keď objem nesplácaných úverov v niektorých členských štátoch zostáva vysoký, treba zdôrazniť, že sa dosiahol značný pokrok pri ich riešení. Rozhodujúce je, že všetky relevantné zainteresované strany podporujú toto úsilie s cieľom postupom času úplne prekonať tento problém.

[1] https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/07/11/conclusions-non-performing-loans/.

1. ŠIRŠÍ KONTEXT: ZNIŽOVANIE RIZIKA V ÚNII

Únia a jej členské štáty v uplynulom desaťročí vynaložili značné úsilie na zníženie rizika v bankovom sektore[2]. Vďaka širokej škále opatrení zavedených od finančnej krízy: 1. sa výrazne a prakticky posilnila platobná schopnosť bánk a ich pozície týkajúce sa likvidity a využívania pákového efektu; 2. sa podstatne zlepšilo riadenie v rámci bankového sektoru, ako aj dohľad nad ním; 3. sa výrazne posilnila riešiteľnosť krízovej situácie bánk. Priemerné podiely kapitálu Tier 1[3] v bankách eurozóny pod priamym dohľadom jednotného mechanizmu dohľadu zostali stabilné na úrovni 15,54 % vo 4. štvrťroku 2018, v porovnaní s hodnotou 15,63 % vo 4. štvrťroku 2017[4]. Tieto posilnené kapitálové pozície sa takisto premietli do vyšších hodnôt ukazovateľov finančnej páky. Priemerná hodnota ukazovateľa finančnej páky[5] naďalej značne prevyšuje požadovanú hodnotu 3 %, keď dosahovala hodnotu 5,28 % vo 4. štvrťroku 2018, v porovnaní s hodnotou 5,41 % vo 4. štvrťroku 2017. Banky eurozóny si tiež udržali svoju odolnosť voči šokom likvidity, keďže ukazovateľ krytia likvidity zostáva vysoký s hodnotou 145,61 % vo 4. štvrťroku 2018 v porovnaní s hodnotou 143,56 % vo 4. štvrťroku 2017. Toto všetko svedčí o tom, že sa v rámci eurozóny prijali rozhodné opatrenia na zníženie rizika.

Ako sa uvádza v oznámení Komisie o bankovej únii z roku 2017[6] a potvrdzuje sa v jej druhej a tretej správe o pokroku pri znižovaní objemu nesplácaných úverov[7], Komisia predložila ďalšie podstatné a doplňujúce opatrenia na zníženie rizika a zvýšenie odolnosti európskeho bankového sektora. Okrem osobitných opatrení zameraných na nesplácané úvery, ktoré sú podrobnejšie uvedené v ďalšej časti, v uplynulých mesiacoch sa vďaka úsiliu Komisie podarilo dosiahnuť významné míľniky:

- po prvé, Európsky parlament a Rada sa dohodli na „balíku opatrení v oblasti bankovníctva“, ktorým sa účinne zavádza spoľahlivejší rámec na reguláciu bánk a dohľad nad nimi[8]. Znamená to významný posun pri vykonávaní medzinárodných noriem a dokončenie pokrízového regulačného programu. Balíkom sa zvyšuje odolnosť bánk v EÚ a zlepšuje ich schopnosť poskytovať úvery na podporu reálnej ekonomiky EÚ a
- po druhé, spoluzákonodarcovia sa dohodli na smernici o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, druhej šanci a opatreniach na zvýšenie účinnosti postupov reštrukturalizácie, platobnej neschopnosti a oddlženia, vychádzajúcej zo systémov,

---

2 Pozri aj: „Monitorovacia správa o ukazovateľoch znižovania rizík“: https://www.consilium.europa.eu/media/37029/joint-risk-reduction-monitoring-report-to-eg_november-2018.pdf.

3 Podiel kapitálu Tier 1 je podiel vlastného kapitálu Tier 1 banky – t. j. jej vlastného kapitálu a zverejnených rezerv – k jej celkovým rizikovo váženým aktívam.

4 Údaje v tomto oddiele vychádzajú z bankových štatistík dohľadu Európskej centrálnej banky (ECB).

5 T. j. úplný ukazovateľ finančnej páky (kapitál Tier 1 vydelený celkovými aktívami banky), ktorý sa počíta prísnejšie a predkladá sa do roku 2019, keď sa končí prechodné obdobie. Zmierňujúci účinok prechodného obdobia vykonávania sa neberie do úvahy.

6 COM(2017) 592 z 11. októbra 2017.

7 COM(2018) 133 zo 14. marca 2018.

8 V novembri 2016 Komisia navrhla významný legislatívny balík na preskúmanie smernice o ozdravení a riešení krízových situácií bánk, nariadenia o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií, smernice o kapitálových požiadavkách IV a nariadenia o kapitálových požiadavkách s cieľom naďalej znižovať zostávajúce riziká v bankovom sektore. Pozri http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3731_en.htm.

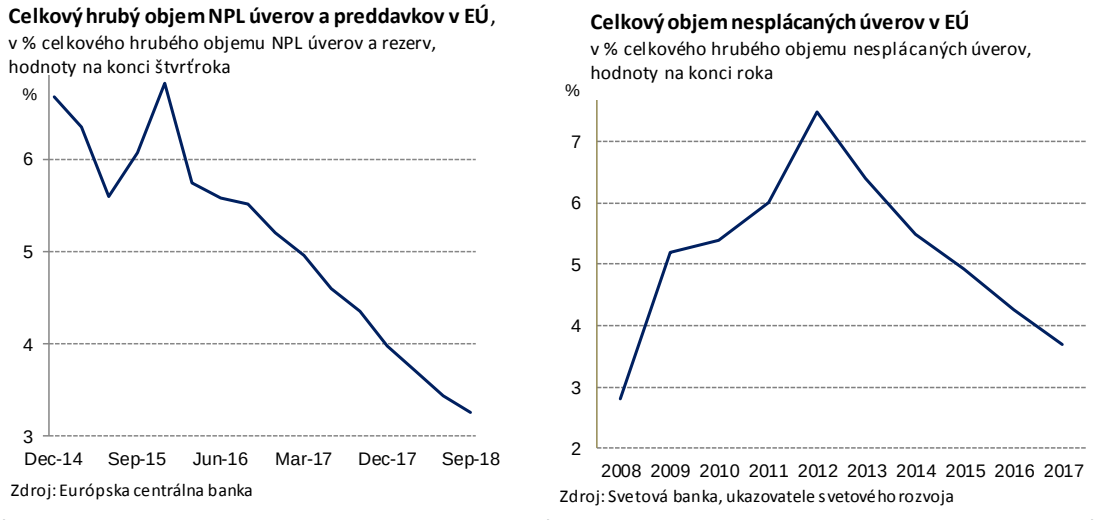
ktoré už úspešne fungujú v členských štátoch[9]. Životaschopné podniky to podnieti ku skorej reštrukturalizácii, takže ich hodnota môže byť lepšie chránená a môže sa zachovať viac pracovných miest. Poctivým podnikateľom to poskytne druhú šancu začať s novým podnikom, namiesto postihov za neúspech v podnikaní. Bol teda vykonaný veľmi dôležitý krok, keďže účinné pravidlá týkajúce sa reštrukturalizácie a platobnej neschopnosti majú kľúčový význam pri prevencii vzniku nesplácaných úverov a znižovaní ich objemu.

Komisia víta prijatie oboch týchto návrhov a vyzýva na ich včasné vykonávanie.

2. NAJNOVŠÍ VÝVOJ V OBLASTI NESPLÁCANÝCH ÚVEROV

V treťom štvrťroku 2018 podiely nesplácaných úverov naďalej klesali. Z najnovších údajov vyplýva, že hrubý podiel nesplácaných úverov vo všetkých bankách EÚ medziročne ďalej klesol o približne 1,1 percentuálneho bodu (pozri graf 1) na 3,3 % (3. štvrťrok 2018). Tento vývoj pokračoval a potvrdzoval celkový klesajúci trend od štvrtého štvrťroka 2014. Podiel nesplácaných úverov v priemere v rámci EÚ sa teda približuje k úrovni spred krízy (pozri graf 2). Podiel rezerv a opravných položiek[10] takisto opäť narástol a dosiahol hodnotu 59,4 % (3. štvrťrok 2018).

Grafy 1 a 2: Podiel nesplácaných úverov v Únii

Najnovšie štvrťročné údaje ukazujú, že podiely nesplácaných úverov naďalej klesajú v takmer všetkých členských štátoch. Medzi členskými štátmi však naďalej existujú značné rozdiely (pozri tabuľku 2). Na konci 3. štvrťroka 2018 mali banky v 14 členských štátoch podiel nesplácaných úverov nižší ako 3 %, pričom niektoré členské štáty mali naďalej

9 COM/2016/0723 – 2016/0359 (COD).

10 Tento podiel je ukazovateľom objemu finančných prostriedkov, ktoré si banka odložila na pokrytie strát z úverov. Zdroj: Európska centrálna banka. Z dôvodu nedostupnosti údajov o rezervách a opravných položkách pre úvery sa podiel rezerv a opravných položiek pre EÚ vypočítal započítaním znížených hodnôt a nesplácaných úverov pre všetky dlhové nástroje (úvery a dlhové cenné papiere).

podstatne vyššie podiely – tri členské štáty mali podiely vyššie ako 10 %[11]. Dokonca aj v členských štátoch s pomerne vysokými podielmi nesplácaných úverov je vidieť priaznivý a trvalý pokrok vďaka kombinácii politických opatrení a hospodárskeho rastu.

[11] Zároveň sa však očakávalo, že podiel nesplácaných úverov v Portugalsku klesne do konca 4. štvrťroka 2018 pod 10 %. ECB v súčasnosti naďalej pokračuje v hodnotení týchto údajov na konci štvrťrokov pre všetky členské štáty.

Tabuľka 2: Nesplácané úvery a rezervy podľa členských štátov[12]

	Hrubý objem NPL úverov a rezerv (% z celkového hrubého objemu NPL úverov a rezerv)		**Objem NPL úverov v súkromnom sektore*** (% z úverov v súkromnom sektore)		**Celkové rezervy na krytie strát (z úverov)**** (% celkových pochybných a nesplácaných úverov)	
	3. kv. 2018	3. kv. 2017	3. kv. 2018	3. kv. 2017	3. kv. 2018	3. kv. 2017
Belgicko	2,2	2,7	3,0	3,9	54,6	50,1
Bulharsko	8,6	11,5	13,6	18,6	64,3	56,6
Česká republika	2,1	2,6	4,0	5,0	65,2	54,2
Dánsko	2,3	2,7	2,8	3,0	36,7	39,6
Nemecko	1,6	2,1	2,6	4,0	85,5	42,6
Estónsko	1,7	2,0	2,2	2,7	41,0	42,9
Írsko	7,8	11,2	10,9	15,4	37,2	37,2
Grécko	43,5	46,7	47,3	50,4	51,0	49,1
Španielsko	4,0	4,7	5,1	-	63,0	-
Francúzsko	2,8	3,2	3,9	4,5	65,3	60,3
Chorvátsko	7,9	10,8	12,3	15,8	74,2	69,0
Taliansko	9,5	12,1	12,4	15,7	59,3	53,6
Cyprus	21,8	32,1	37,4	51,3	52,3	47,3
Lotyšsko	6,0	6,0	8,1	9,0	39,2	44,1
Litva	2,9	3,7	3,7	4,9	35,7	34,4
Luxembursko	0,9	0,7	2,1	1,7	43,6	52,4
Maďarsko	6,1	9,6	8,1	14,1	78,1	67,1
Malta	2,9	3,4	-	5,7	51,8	44,7
Holandsko	1,9	2,2	2,6	2,9	35,1	37,2
Rakúsko	2,8	3,8	3,8	5,3	66,8	63,8
Poľsko	6,5	6,6	7,1	7,2	68,0	57,9
Portugalsko	11,3	14,6	12,6	15,6	58,8	50,2
Rumunsko	5,7	8,1	7,4	10,3	77,4	70,1
Slovinsko	6,9	10,8	9,1	13,9	70,1	70,9
Slovensko	3,6	4,1	3,9	4,6	86,0	70,4
Fínsko	1,1	1,2	1,9	2,1	33,5	31,8
Švédsko	1,2	1,2	1,5	1,4	35,6	34,5
Spojené kráľovstvo	1,2	1,6	2,1	-	50,1	41,2
Európska únia	**3,3**	**4,4**	**-**	**-**	**59,4**	**50,7**

Zdroj: Európska centrálna banka, konsolidované bankové údaje. Výpočty útvarov Komisie (GR FISMA).

[12] *Poznámky:* Číselné údaje zodpovedajú domácim úverovým inštitúciám a dcérskym spoločnostiam a pobočkám kontrolovaným zo zahraničia.

* Údaje týkajúce sa daného sektora nie sú dostupné pre EÚ, Maltu (t. j. 3. štvrťrok 2018) a Španielsko (t. j. 3. štvrťrok 2017). Údaje týkajúce sa daného sektora (t. j. celková expozícia voči domácnostiam a nefinančným korporáciám) sú pre Bulharsko, Nemecko a Maďarsko dostupné len v čistej hodnote aktív.

** Údaje o rezervách a opravných položkách pre úvery nie sú dostupné pre Bulharsko, Nemecko, Španielsko (s výnimkou 3. štvrťroka 2018), Maďarsko a EÚ. V týchto prípadoch sú číselné údaje založené na znížených hodnotách pre všetky dlhové nástroje (t. j. úvery a dlhové cenné papiere).

K znižovaniu objemu nesplácaných úverov a ich podielov prispeli rozhodné opatrenia bánk a tvorcov politík, najmä v členských štátoch s pomerne vysokou úrovňou nesplácaných úverov. Komisia okrem toho konštruktívne spolupracuje s členskými štátmi na jednotlivých konkrétnych riešeniach pre banky v súlade s rámcom EÚ v oblasti štátnej pomoci a bankovníctva. Jej jasným cieľom je obmedziť náklady pre daňovníkov a zároveň zabezpečiť, aby boli vkladatelia vždy plne chránení. Toto úsilie viedlo k transakciám, pri ktorých sa zo súvah bánk za posledné tri roky odstránilo približne 112 miliárd EUR hrubých nesplácaných úverov (z toho približne 82 miliárd EUR v Taliansku; približne 24 miliárd EUR v Portugalsku a približne 6 miliárd EUR na Cypre).

Únia a jej členské štáty by však svoje úsilie však nemali poľaviť. Mali by sme si byť vedomí možných dôsledkov nepriaznivého vývoja v hospodárskom prostredí. Riešeniu problému nesplácaných úverov pomohla v uplynulých rokoch silná hospodárska konjunktúra. Pokračovanie nášho kolektívneho úsilia umožní to najrozhodnejšie možné riešenie problému nesplácaných úverov, a teda zvýši našu odolnosť voči potenciálnym negatívnym šokom v budúcnosti.

Rozdiely v podieloch nesplácaných úverov medzi členskými štátmi odrážajú pretrvávajúci asymetrický dosah finančnej krízy. Napriek celkovému povzbudivému pokroku nesplácané úvery naďalej predstavujú riziko (aj keď klesajúce) pre životaschopnosť najviac postihnutých bánk a pre hospodársky rast a finančnú stabilitu v niektorých členských štátoch. Ďalším znižovaním objemu nesplácaných úverov by sa dala dosiahnuť väčšia konvergencia medzi členskými štátmi. Celkový objem nesplácaných úverov v celej Únii je v súčasnosti na úrovni 786 miliárd EUR[13]. Sústavná pozornosť by sa mala venovať postupom reštrukturalizácie dlhu, platobnej neschopnosti a vymáhania dlhov, ktorým by v mnohých prípadoch mohli výrazne prospieť ďalšie reformy. Efektívne a predvídateľné rámce vymáhania úverov a platobnej neschopnosti predstavujú kľúčovú pomoc bankám pri riešení objemu nesplácaných úverov a pri predchádzaní ich vzniku v budúcnosti. Efektívne riešenie tohto závažného problému by poskytlo silný impulz na podporu ďalšieho znižovania objemu nesplácaných úverov. Výzvou je harmonizácia právnych predpisov v tejto oblasti, vzhľadom na úzke prepojenia s rôznymi oblasťami práva, ktoré sú vo vnútroštátnej právomoci, a s politickými rozhodnutiami, ktoré siahajú mimo rámca problému nesplácaných úverov.

Trvalý rast sekundárnych trhov s nesplácanými úvermi je rovnako dôležitým faktorom. Kolektívne úsilie členských štátov a orgánov EÚ by nemalo stratiť zo zreteľa zatiaľ nevyužitý potenciál, ktorý spočíva v dobre fungujúcom sekundárnom trhu, a to nielen z hľadiska riešenia aktuálnych objemov nesplácaných úverov, ale aj ako východisko pre budúce toky, čím by sa významne zamedzilo opätovnému nahromadeniu nesplácaných úverov v súvahách bánk. Príslušné politické opatrenia (uvedené aj v ďalšej časti) by mali byť sústavne nasmerované k ďalšiemu rozvoju sekundárneho trhu, s cieľom stimulovať a udržať súčasnú dynamiku vo viacerých členských štátoch.

[13] Zdroj: Európska centrálna banka.

3. POKROK VO VYKONÁVANÍ AKČNÉHO PLÁNU RADY

Rada vo svojom akčnom pláne súhlasila, že sa bude pravidelne vracať k otázke nesplácaných úverov, aby zhodnotila ich vývoj v Únii a posúdila pokrok dosiahnutý pri vykonávaní akčného plánu, a to na základe hodnotenia Komisie. Z tabuľky 3 vyplýva, že sa podnikli dôležité kroky smerom k úplnému vykonaniu akčného plánu.

Tabuľka 3: Pokrok vo vykonávaní akčného plánu

Č.	Iniciatíva akčného plánu
1	Výklad existujúcich právomocí v oblasti dohľadu v právnych predpisoch EÚ, pokiaľ ide o krytie nesplácaných úverov
2	Riešenie potenciálneho nedostatočného krytia rezervami či opravnými položkami prostredníctvom automatickej a časovo ohraničenej tvorby rezerv a opravných položiek
3	Rozšírenie platnosti usmernení jednotného mechanizmu dohľadu o nesplácaných úveroch na malé banky
4	Prijatie usmernení pre správu problémových expozícií v rámci celej EÚ
5	Nové usmernenia o vzniku úverov, monitorovaní a vnútornej správe bánk
6	Vyvinutie makroprudenciálnych prístupov na predchádzanie hromadeniu nesplácaných úverov v budúcnosti
7	Zvýšené požiadavky na zverejňovanie informácií o kvalite aktív a o nesplácaných úveroch týkajúce sa všetkých bánk

Č.	Iniciatíva akčného plánu
8	Zlepšenie poskytovania požadovaných podkladových informácií zo strany bánk
9	Posilnenie dátovej infraštruktúry v oblasti nesplácaných úverov vrátane platforiem pre transakcie
10	Vytvorenie koncepcie pre správcovské spoločnosti aktív
11	Rozvoj sekundárnych trhov pre nesplácané úvery
12	Referenčné porovnávanie vnútroštátnych rámcov na vymáhanie úverov a platobnej neschopnosti
13	Zameranie sa na otázky platobnej neschopnosti v rámci európskeho semestra
14	Posilnenie ochrany zabezpečených veriteľov

Splnené
Pripravené
Prebiehajúce

3.1. DOSTATOČNÉ POKRYTIE STRÁT BÁNK SPOJENÝCH S BUDÚCIMI NESPLÁCANÝMI ÚVERMI

Komisia ako súčasť svojho balíka návrhov týkajúcich sa nesplácaných úverov, ktorý predložila v marci 2018, navrhla nariadenie, ktorým sa mení nariadenie o kapitálových požiadavkách[14] a v ktorom sa zavádza „zákonný prudenciálny zabezpečovací mechanizmus“ s cieľom zabrániť riziku nedostatočného pokrytia budúcich nesplácaných úverov. Toto nariadenie bolo prijaté v apríli 2019[15].

V nariadení sa od bánk vyžaduje, aby mali dostatočné krytie strát z úverov (t. j. spoločné minimálne úrovne krytia) pre novovzniknuté úvery, ak sa tie stanú problémovými expozíciami. Ak banka nespĺňa príslušnú minimálnu úroveň krytia, rozdiel musí vykryť zo svojich vlastných zdrojov.

[14] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia (EÚ) č. 648/2012.

[15] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/630 zo 17. apríla 2019 o zmene nariadenia (EÚ) č. 575/2013, pokiaľ ide o minimálne krytie strát pri problémových expozíciách.

V rámci prudenciálneho zabezpečovacieho mechanizmu závisí príslušná minimálna požiadavka na krytie od dvoch hlavných vstupných premenných:

- či je problémová expozícia čiastočne alebo úplne krytá prípustným kreditným zabezpečením (ako je vymedzené v nariadení o kapitálových požiadavkách); a
- časové obdobie, po ktorom sa expozícia klasifikuje ako problémová.

Požiadavky na krytie pre banky sa progresívne zvyšujú až do 100 % po troch rokoch v prípade nezabezpečených problémových expozícií a po deviatich a siedmich rokoch v prípade problémových expozícií zabezpečených nehnuteľným majetkom, respektíve zabezpečených iným prípustným zabezpečením. Tento prístup odráža zvýšené riziko vyplývajúce zo „starých" problémových expozícií, aj keď sú zabezpečené: čím dlhšie zostávajú nesplácané expozície na súvahách bánk, tým menšiu šancu majú banky na úspešné vymáhanie svojich peňazí. Cieľom opatrenia je podnietiť aktívne a včasné riadenie problémových expozícií zo strany bánk. Je to dôležité, keďže k úspešnému vymáhaniu a realizovateľným opatreniam týkajúcim sa úľavy (odklad splátok) zvyčajne dochádza počas prvých rokov po klasifikácii expozície ako problémovej.

S cieľom zabezpečiť právnu istotu a konzistentnosť v prudenciálnom rámci sa v nariadení tiež zavádza spoločné vymedzenie pojmu „problémových expozícií" v súlade s vymedzením, ktoré sa už používa na účely podávania správ orgánom dohľadu.

Celkovo sa vďaka prudenciálnemu zabezpečovaciemu mechanizmu znížia riziká ohrozujúce finančnú stabilitu, ktoré vyplývajú z vysokej úrovne nedostatočne pokrytých problémových expozícií tým, že sa zabráni hromadeniu alebo nárastu takýchto problémových expozícií s potenciálnym rizikom presahovania predovšetkým v stresových trhových podmienkach. Na druhej strane to takisto pomôže zabezpečiť, aby inštitúcie mali rezervy na dostatočné pokrytie strát z problémových expozícií, čím sa ochráni ich ziskovosť, kapitál a náklady na financovanie v stresových podmienkach. To by zase malo prispieť k zabezpečeniu stabilného, menej procyklického financovania domácností a podnikov.

3.2. SMERNICA O SPRÁVCOCH ÚVEROV, NÁKUPCOCH ÚVEROV A VYMÁHANÍ KOLATERÁLU

Navrhovaná smernica[16] by bankám umožnila efektívnejšie riešiť problémy s úvermi, keď sa stanú nesplácanými, a to zlepšením podmienok na: 1. predaj úveru tretím stranám na sekundárnom trhu; alebo 2. posilnenie kolaterálu používaného na zabezpečenie úveru.

Jedným z hlavných cieľov návrhu je posilnenie rozvoja sekundárnych trhov, na ktorých môžu banky predávať nesplácané úvery na vnútroštátnej úrovni, aj medzi členskými štátmi, a zachovávať pritom vysokú úroveň ochrany dlžníka. Na dosiahnutie tohto cieľa sa v smernici zavádza harmonizovaný a menej reštriktívny režim pre nákupcov a správcov úverov a odstraňujú sa zbytočné prekážky pre cezhraničnú činnosť. Stimulovalo by to ďalší rozvoj dobre fungujúceho sekundárneho trhu, a teda by to výrazne prispelo k zníženiu terajšieho objemu nesplácaných úverov.

[16] COM/2018/0135 final – 2018/063 (COD).

Na dosiahnutie druhého hlavného cieľa Komisia navrhla doplnkový mechanizmus zrýchleného mimosúdneho vymáhania kolaterálu. Mechanizmus by umožnil bankám a podnikovým dlžníkom (nie spotrebiteľom) vopred sa zmluvne dohodnúť na metóde zrýchleného vymáhania kolaterálu veriteľom v prípade zlyhania podnikových dlžníkov. Tento mechanizmus by zvýšil šance zabezpečených veriteľov pri vymáhaní hodnoty a je určený na pomoc pri predchádzaní hromadeniu budúcich nesplácaných úverov.

Oba spôsoby pre banky[17] na riešenie problému nesplácaných úverov, ktoré táto smernica podporuje, by sa posilňovali navzájom. Skrátený čas reštrukturalizácie a zvýšené vymáhateľné hodnoty zvyšujú hodnotu nesplácaných úverov, ako aj ponukové ceny pri možných transakciách s nesplácanými úvermi. Na sekundárnych trhoch by sa takisto jednoduchšie stanovovala cena nesplácaného úveru zabezpečeného kolaterálom, než cena nezabezpečeného úveru, pretože hodnota kolaterálu určuje minimálnu hodnotu nesplácaného úveru. Uvedený mechanizmus by mohol byť dôvodom, pre ktorý by nákupcovia úverov uprednostňovali nesplácané úvery s možnosťou zrýchleného mimosúdneho vymáhania kolaterálu. To by zase poskytlo dodatočnú motiváciu úverovým inštitúciám na využívanie tejto možnosti pri vzniku nových úverov. Harmonizácia dosiahnutá pri zrýchlenom mimosúdnom vymáhaní kolaterálu by podporila vznik celoeurópskych investorov do nesplácaných úverov, čo by ďalej zvýšilo likviditu trhu.

Zatiaľ čo Rada dosiahla čiastočné všeobecné smerovanie, pokiaľ ide o sekundárne trhy, rokovania týkajúce sa vymáhania kolaterálu pokračujú. Rokovania v Európskom parlamente o oboch aspektoch by sa mali brať ako prioritné po vytvorení nového parlamentu. Rýchle uzavretie tejto témy, ktorá je súčasťou akčného plánu Rady, má prvoradý význam ako podpora úsilia EÚ o úspešné riešenie problému nesplácaných úverov v celej Európe. Komisia preto vyzýva spoluzákonodarcov, aby rýchlo dosiahli dohodu o tomto dôležitom návrhu.

3.3. REFERENČNÉ POROVNÁVANIE VNÚTROŠTÁTNYCH REŽIMOV PLATOBNEJ NESCHOPNOSTI

Riadeniu nesplácaných úverov by prospeli efektívnejšie a predvídateľnejšie rámce vymáhania úverov a platobnej neschopnosti. Útvary Komisie preto vykonávajú referenčné porovnávanie vnútroštátnych režimov vymáhania úverov, ktoré zahŕňa individuálne a kolektívne vymáhanie pohľadávok, ako aj insolvenčné konanie. Cieľom je získať spoľahlivý obraz o oneskoreniach a mierach návratnosti hodnoty, ktorým banky čelia, v prípade dlžníkov v platobnej neschopnosti. Tieto výsledky sú výrazne závislé od kapacít súdnych orgánov v príslušných členských štátoch. Pokrok v referenčnom porovnávaní vrátane otázky nedostatočného prístupu k zmysluplným údajom sa prezentoval a prediskutoval s členskými štátmi na viacerých zasadnutiach, naposledy 13. februára a 10. apríla 2019. Útvary Komisie v januári 2019 vydali výzvu na predloženie odporúčaní Európskemu orgánu pre bankovníctvo, s cieľom zhromaždiť a analyzovať údaje z bánk o miere a rýchlosti návratnosti v rôznych jurisdikciách. Tento prístup by sa mal opierať o kvalitatívne údaje o základných charakteristikách vnútroštátnych režimov vymáhania úverov a platobnej neschopnosti. Útvary Komisie požiadali členské štáty, aby takéto kvalitatívne údaje poskytli.

[17] Rovnako ako v prípade bánk, aj aspekty tohto návrhu uplatniteľné na nákupcov a správcov úverov by sa navzájom posilňovali.

3.4. TECHNICKÁ KONCEPCIA PRE VNÚTROŠTÁTNE SPRÁVCOVSKÉ SPOLOČNOSTI

Ako súčasť svojho balíka opatrení týkajúcich sa nesplácaných úverov Komisia poskytla členským štátom koncepciu pre správcovské spoločnosti. Tento dokument obsahuje nezáväzné a praktické usmernenia o tom, ako si v prípade záujmu môžu vytvoriť vnútroštátne správcovské spoločnosti, v plnom súlade s právnymi predpismi EÚ. Dokument vychádza z uplatniteľných najlepších postupov podľa minulých skúseností členských štátov. Koncepcia bola vypracovaná na základe niektorých hlavných zásad, ako je napríklad limit na relevantné aktíva, limit na účasť, úvahy o prahovej hodnote aktív, pravidlá oceňovania aktív, primeraná kapitálová štruktúra a riadenie a fungovanie správcovských spoločností. Určité návrhy koncepcie bude zjavne potrebné prispôsobiť podľa potreby okolnostiam špecifickým pre danú krajinu.

Komisia poznamenáva, že od vydania tejto koncepcie žiadny členský štát zatiaľ nezačal so zriaďovaním správcovských spoločností na vnútroštátnej úrovni v súlade so zásadami opísanými v koncepcii. Neformálne diskusie s niektorými členskými štátmi však ukázali, že takéto nástroje sa pozorne zvažujú. V každom prípade je nevyhnutné mať na pamäti, že správcovská spoločnosť môže byť úspešná, iba ak by bola podporovaná 1. vhodným právnym a administratívnym rámcom, napríklad uľahčujúcim vymáhanie dlhov a prístup ku kolaterálu a 2. rozumnou makrofinančnou politikou podporujúcou oživenie hospodárstva. Okrem toho je dôležité zopakovať, že táto koncepcia je prípustná pre správcovské spoločnosti s prvkom štátnej pomoci (čo treba vnímať ako výnimočné riešenie[18]), v úplnom súlade s právnym rámcom EÚ, najmä so smernicou o ozdravení a riešení krízových situácií bánk, s nariadením o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií a pravidlami štátnej pomoci.

3.5. EURÓPSKE PLATFORMY PRE TRANSAKCIE S NESPLÁCANÝMI ÚVERMI

Akčný plán Rady obsahoval aj výzvu pre Európsku centrálnu banku, Európsky orgán pre bankovníctvo a Komisiu, aby zvážili vytvorenie platforiem pre transakcie s nesplácanými úvermi s cieľom podnietiť rozvoj sekundárnych trhov. Koncom novembra 2018 bol vydaný pracovný dokument útvarov Komisie týkajúci sa potenciálneho vytvárania takých platforiem, ktorý spoločne navrhli pracovníci Európskej centrálnej banky a Európskeho orgánu pre bankovníctvo. Uvádza sa v ňom, ako by mal taký nástroj fungovať v praxi.

Platformy pre transakcie s nesplácanými úvermi v rámci celej Únie by boli elektronickým trhom, na ktorom si môžu držitelia nesplácaných úverov – banky a nebankoví veritelia – a potenciálni investori vymieňať informácie a obchodovať s portfóliami nesplácaných úverov[19]. Takéto platformy môžu na sekundárnom trhu pre nesplácané úvery prispieť k riešeniu niekoľkých súčasných príčin zlyhania trhu vrátane asymetrie informácií medzi predajcami a nákupcami a vysokých transakčných nákladov. Výsledkom by mohlo byť uľahčenie prístupu investorov na trhy s nesplácanými úvermi a pomoc bankám pri zvyšovaní predaja nesplácaných

[18] Správcovské spoločnosti môžu byť súkromné alebo (čiastočne) podporované z verejných zdrojov, bez potreby štátnej pomoci, ak štát môže konať ako akýkoľvek iný hospodársky subjekt. Možnosť správcovskej spoločnosti so štátnou pomocou by sa preto nemala považovať za základné riešenie. V koncepcii sa v tejto súvislosti opisujú aj určité alternatívne opatrenia na riešenie aktív so zníženou hodnotou nepredstavujúce štátnu pomoc, ako napríklad štátne záruky zlučiteľné s trhom, ktoré umožňujú sekuritizáciu nesplácaných úverov.

[19] Keďže sa v rámci platforiem spracovávajú osobné údaje, tieto platformy musia byť plne v súlade so všeobecným nariadením o ochrane údajov. Formu a fungovanie týchto platforiem by bolo potrebné podrobne upraviť tak, aby bol zabezpečený plný súlad so všeobecným nariadením o ochrane údajov.

úverov, čo by im umožnilo zbavovať sa nesplácaných úverov a rýchlejšie ozdraviť súvahy, a to za vyššie predajné ceny, než sú možné v súčasnosti. Takéto platformy by mohli pomôcť pri riešení súčasného objemu nesplácaných úverov a byť prostriedkom na efektívnu likvidáciu budúcich nesplácaných úverov hneď ako vzniknú. V tomto smere by to mohli byť dôležité investície do infraštruktúry, ktoré si vyžadujú minimálny objem, vďaka ktorým by sa v budúcnosti predišlo hromadeniu veľkého objemu nových nesplácaných úverov na súvahách úverových inštitúcií.

Po vydaní pracovného dokumentu útvarov Komisie usporiadala Komisia 15. januára okrúhly stôl so zainteresovanými stranami z odvetvia, Európskeho orgánu pre bankovníctvo a Európskej centrálnej banky s cieľom začať prácu na vytváraní platforiem pre nesplácané úvery v celej Únii. Toto rokovanie umožnilo užitočnú výmenu informácií a názorov so zainteresovanými stranami a medzi nimi. Na to, aby vytvorenie takýchto platforiem spriechodnilo, mali by sa súkromné zainteresované strany dohodnúť na konkrétnej podobe vytvorenia a vydania odvetvových noriem pre európske platformy pre nesplácané úvery. S ohľadom na tento cieľ Komisia spoločne s Európskou centrálnou bankou a Európskym orgánom pre bankovníctvo naďalej zohráva kľúčovú úlohu v tom, aby sa dosiahol merateľný pokrok smerom ku vzniku platforiem pre nesplácané úvery v rámci celej Únie. Nasledujúcim krokom Komisie bude zorganizovanie druhého okrúhleho stola so zainteresovanými stranami.

4. ZÁVERY

Ako jasne vyplýva z tejto správy o pokroku, znižovanie rizika v bankovom sektore EÚ si naďalej zachováva významnú dynamiku, dosiahnutú v uplynulých rokoch. Hospodársky rast a relevantné politické opatrenia prispievajú k výraznému poklesu rizík, ktoré sú rovnomernejšie riešené v celej Únii. Táto správa o pokroku preto predstavuje významný príspevok k júnovému zasadnutiu Európskej rady.

Ako sa uvádza v tejto správe o pokroku, v Únii pokračuje trend poklesu znižovania objemu nesplácaných úverov. Mohutnosť tohto poklesu by mala povzbudiť Úniu a jej členské štáty, aby pokračovali vo svojom úsilí o presvedčivé riešenie zostávajúcich objemov nesplácaných úverov a predchádzanie ich budúcemu hromadeniu. Osobitne v niektorých členských štátoch sú podiely nesplácaných úverov naďalej problémom a vyžadujú si neustálu pozornosť.

Všetky prvky akčného plánu, na ktorom sa Rada dohodla v júli 2017, boli splnené, alebo ich realizácia prebieha. Komisia vyzýva všetky zainteresované strany, na vnútroštátnej aj európskej úrovni, aby bez meškania dokončili zostávajúce prebiehajúce aktivity.

Komisia vyzýva predovšetkým Európsky parlament a Radu, aby sa čo najskôr dohodli na všetkých prvkoch komplexného balíka legislatívnych opatrení navrhnutých v marci 2018 na riešenie nesplácaných úverov. Tento balík je spolu so značnými pokrokmi v znižovaní objemu nesplácaných úverov, ktoré sa dosiahli v spolupráci s Európskym orgánom pre bankovníctvo, Európskou centrálnou bankou a Európskym výborom pre systémové riziká, nevyhnutný na podporu prebiehajúceho kolektívneho úsilia znížiť zostávajúce riziko v európskom bankovom sektore, a najmä uľahčiť dobudovanie bankovej únie.